

АНАЛІТИЧНА БАЗА ОЦІНЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

студент гр. Ф-01 Павленко І.В.

Виникнення державного боргу в країні обумовлене недостатністю коштів для виконання своїх функцій. Держава змушена мобілізувати додаткові фінансові ресурси для покриття своїх видатків, тим самим збільшуючи розмір держборгу. Ефективне управління державним боргом залежить від повноти та якості процедури його оцінювання. Так, актуалізується проблема оцінки боргу, оскільки він складає більшу частину заборгованості країни.

Різні аспекти ролі та значення державного зовнішнього боргу розкриті у роботах українських вчених, таких як: В. Д. Базилевич, О. І. Бураковський, О. І. Барановський, О. Д. Василик, В. М. Гейць та інші. Вивченням впливу державного боргу на економічний розвиток країни займалися: І. Заверуха, Т. Вахненко, А. Гальчиський, О. Заруба, В. Лісовенко, В. Козюк, О. Соскін.

Прогнозування показників державного боргу має велике значення для побудови фінансово-економічної стратегії розвитку держави. Досвід минулого і практика нинішніх економічних процесів показують, що тільки через планування та прогнозування можливе втримання економічної рівноваги і вдосконалення ринкової моделі розвитку держави. З метою подальшого прогнозування показників державного боргу, необхідно спочатку розглянути існуючу аналітичну базу їх оцінювання.

Абсолютний розмір державного боргу не може виступати показовим макроекономічним індикатором, оскільки зі зростанням ВВП, на величину якого впливає інфляція, зростає і борг. Більшість вчених вважають, що більш змістовними є відносні показники зовнішньої заборгованості, які визначені за методологією Всесвітнього банку для національних економік, за якими можна зіставити стан зовнішньої заборгованості в різних країнах. До них належать: відношення зовнішнього боргу до ВВП; відношення зовнішнього боргу до експорту; відношення суми обслуговування зовнішнього боргу до експорту та до ВВП. Всі ці показники мають свої особливості та не можуть сприйматися як абсолютна характеристика розміру держборгу. Показник співвідношення величини державного боргу до ВВП залежить від таких факторів, як рівень реальної процентної ставки, темп зростання реального ВВП та обсяг первинного бюджетного дефіциту. Нормативний граничний розмір показника за критеріями Маастрихтської угоди становить 60 % [1].

Показник співвідношення суми зовнішнього державного боргу до ВВП показує можливість обслуговування зовнішнього держборгу за рахунок перенесення всіх ресурсів з виробництва товарів, які призначені для внутрішнього споживання, на виробництво експортних товарів. Нормативний граничний розмір показника згідно МВФ становить 50%, за критеріями Маастрихтської угоди – 40 % [1].

Коефіцієнт співвідношення суми державного зовнішнього боргу до доходів від експорту показує боргове навантаження у довгостроковому періоді. Він може використовуватися як показник стійкості безпечного рівня боргу, оскільки демонструє можливість виникнення проблем невиконання майбутніх зобов'язань у разі високих темпів зростання боргу у порівнянні з надходженнями від експорту. Його недоліки виражаються у тому, що країни, що залучають зовнішні запозичення для інвестування у виробництво з довгостроковим періодом освоєння, можуть мати відносно високі показники відношення боргу до експорту. Щоб охарактеризувати ліквідну позицію економіки країни, широко використовується показник співвідношення планових платежів з обслуговування боргу до експорту і платежів з обслуговування боргу до ВВП. Співвідношення обслуговування

зовнішнього боргу до експорту характеризує чутливість погашення зобов'язань з обслуговування боргу до неочікуваного скорочення надходжень від експорту. Нормативний граничний розмір показника за даними Світового банку становить 20 – 25 %, за визначенням ЄС – 25 % [1].

Для характеристики зовнішнього державного боргу можуть використовуватися такі показники як, співвідношення приведеної вартості до доходів державного бюджету та відношення міжнародних резервів до короткострокового боргу. В деяких країнах використовується такий показник, як зовнішній борг на душу населення, що характеризує зовнішньоекономічну діяльність країни.

Питання вдосконалення існуючої системи показників вимірювання боргу лежить в основі його прогнозування. Так, сформована об'єктивна аналітична база оцінювання державного боргу, що забезпечує точність визначення його розмірів та сприяє отриманню адекватних результатів, дозволить здійснювати якісне прогнозування боргу. Оскільки визначення довгострокової стратегії розвитку будь – якої держави не можливе без адекватного та найбільш точного передбачення своїх зобов'язань, то можна дійти висновку, що розглянуті нами відносні показники займають важливе місце в системі оцінювання та прогнозування стану боргу, що в свою чергу має важливий вплив на економіку країни.

Отже, на нашу думку, для проведення оцінки та подальшого прогнозування зовнішнього боргу в країні, в основному на основі регресійного аналізу або шляхом побудови лінійних трендових моделей, доцільно використовувати відносні показники, що більш змістовно та комплексно характеризують зовнішню заборгованість країни.

Науковий керівник: асист. Шишова Ю.Г.

Павленко, І.В. Аналітична база оцінювання та прогнозування зовнішнього державного боргу [Текст] / І.В. Павленко; наук. кер. Ю.Г. Шишова // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 395-396.